

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Jorunn Stubsjøen, 62 55 12 06

Innspill til «Dyrevelferdsmeldingen» - reindrift

Bakgrunn for innspill

Viser til brev fra Landbruks- og matdepartementet av 27.06.2023, der Statsforvalteren i Innlandet blir bedt om å komme med innspill på status i næringen når det gjelder dyrevelferd, hvilke dyrevelferdsmessige utfordringer reindriften har i dag, og hvilke man ser fremover i tid.

I Innlandet har vi to reinbeitedistrikt for samisk tamreindrift: Fæmund sijte/Femund og Svahken sijte/Elgå. Disse ligger nord-øst i Innlandet.

I tillegg har vi tamreinlagene: Fram, Vågå, Lom og Filefjell.

Vår uttalelse er i hovedsak knyttet til samisk tamreindrift, men utfordringene gjelder også for tamreinlagene.

Vår uttalelse er konsentrert rundt status og utfordringer knyttet til areal, beiteforhold, klimaendringer og rowilt. Statsforvalteren i Innlandet har ikke forvaltningsansvar på, og heller ikke kompetanse til å gi faglige innspill på de andre tema det ønskes innspill på.

Innspill

Generelt om tamreindrift

Samisk tamreindrift er basert på svært lange tradisjoner og på reinen som tilnærmet vilt dyr, dens naturlige instinkt, tilpasning og utnytting av sine leveområder. Reindriften har mange hundre års erfaring med reinen og vet hvilke behov den har, og hvordan vi kan nyttiggjøre oss av den. Denne tradisjonskunnskapen er ikke alltid skrevet, men samisk tamreindrift innehar denne kunnskapen. Den samiske reindriftnæringen er unik både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Det er en pastoral/nomadisk næring med sesongmessige forflytninger mellom ulike årstidbeiter. Samisk kultur og levesett er basert på tradisjonell reindrift med beite i utmark og fjellområder i de ulike beiteårstidene. Norge har et ansvar for at det samiske folket skal få utøve sin kultur og sitt språk.

Noen særtrekk for tamreindriften:

- Reinen er ute hele året, beiter vegetasjon den gjennom svært lang tid er utviklet /tilpasset til å beite på. Reinen er å betrakte som et vilt dyr når det gjelder adferd og instinkter.
- Beite på lav, lyng m.m. er grunnlaget for den spesielle kjøttkvaliteten.

- Kvalitet på skinn og horn/biprodukter fra rein er helt avhengig av at tradisjonelle beiter (lav, lyng m.m.) benyttes.
- Både kjøttkvalitet, og kvalitet på skinn, horn m.m. vil påvirkes negativt dersom reinen blir gjerdet inn og føret med kraftfôr, høy m.m.
- Henter alt beite i utmarks-/fjellområder. Nyttiggjør seg av lav. Bidrar positivt når det gjelder å pleie landskapet i overgang mellom fjell og skog, og forhindre noe gjengroing. Dette har positiv innvirkning på biologisk mangfold.
- Store lavforekomster bidrar positivt mht. global oppvarming (albedo-effekten).

Utfordringer for tamreindriften

Areal

Sikring av arealgrunnlaget er blant de største utfordringene reindriftnæringen står ovenfor. Reindriften er en arealavhengig næring, og tilgang på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at næringen oppnår målet om produksjon og lønnsomhet. Samtidig er næringen avhengig av stabile og «fredelige» arealer for å kunne utøve næring basert på god dyrevelferd, tradisjonell drift og næring som kulturbærer.

Sikring av arealgrunnlaget og arealer til beite/opphold/hvile uten forstyrrelser er blant de største utfordringene den samisk reindriftnæringen står ovenfor. Dette er en utfordring for dyrevelferden, og disse utfordringene er økende.

Sikring av arealgrunnlaget og «fredelige» beite- og leveområder er også den største utfordring for villreinen i Norge og også for tamreinlagene; Filefjell, Vågå, Lom og Fram.

Arealutfordringene er relatert til følgende:

- Arealinngrep (fysiske inngrep som f. eks. hytter/hyttfelt, gruver, veier, vindmøller, kraftutbygging m.fl.) medfører at antall km² som kan benyttes for reinen minker år for år. Utfordringene knyttet til redusert areal er økende.
- Arealbruken av andre interesser medfører økende forstyrrelser gjennom hele året: Turstier, skiløyper, sykling, kiting, motorferdsel, jakt, løs-hunder m.m. Økt hyttebygging i fjell-nære områder fører til sterkt økende arealbruk. Disse forstyrrelsene fører til dårligere utnyttelse av ulike arealer og beitetyper, økt stress og energibruk og redusert dyrevelferd. Denne utfordringen er økende.

Administrativt fastsatte grenser for reinbeitedistriktene

Enkelte administrativt fastsatte grenser for reinbeitedistriktene ble fastsatt ved domsavgjørelser langt tilbake i tid, og i en tid samisk tamreindrift var preget av fornorskning og fortrengning ut av etablerte arealer. Dette er bl.a. dokumentert i [Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport](#). Flere av disse grense-strekningene ble fastsatt som «rette streker» på kart, samsvarende med eiendomsgrenser, kommunegrenser el.l., og følger ikke naturlige grenser i terrenget. Disse vil ofte være unaturlige grenser i terrenget og være umulig å forstå for rein, og dermed svært vanskelig å overholde for reingjeterne.

Den situasjonen vi har når rein kommer utenfor «lovlig» område, medfører mye stress på reinen. Reingjeterne vil konstant prøve å flytte på flokkene/drive de tilbake. Dette er energikrevende for reinen og påfører i tillegg stress. Vintersesongen kan være svært krevende for reinen når det gjelder mat/beite-tilgang (energi). Stadig forstyrrelser, flytting, jaging m.m. er en utfordring for dyrevelferden.

Redusert disponibelt areal vil være en utfordring for dyrevelferden hos tamrein. Reinen har behov for sammenhengende areal med gode beiteforhold. Beiteforholdene varierer gjennom særlig høst-

vintrer- vår periodene. Det er viktig å ha tilstrekkelige arealer fordi noen arealer kan ha utilgjengelige beiter (snø, is, skavler m.m.) eller utilgjengelige av andre grunner. Reinen har også ulikt behov for ulike typer beiter gjennom året, og det krever ulik typer areal; bl.a. lavbeiter i vinterperioden, gras og lyng-beiter på senhøsten og tidlig vår. Dette innebærer et behov for arealer av en viss størrelse og arealer som gir beitero.

I tillegg er det viktig dyrevelferdsmessig at reinen har tilgang til fredelige områder for ro og hvile. Særlig viktig er det å ha tilgjengelige fredelige, avskjermede områder for kalving og oppfostring av kalvene den første tiden.

(Dette gjelder også for villrein).

Klimaendringer

Stabile, snørike og kalde vintre gir gode driftsforhold for tamreindrift, og gode forhold for beite og leveområder for reinen. Tradisjonelt stabilt klima gir grunnlag for god dyrevelferd.

Klimaendringene vi står overfor er en utfordring også for reindriften. Klimaendringene fører til et varmere og våtere klima. Dette innebærer lengre barmarks-periode, mer regn, mer is, mer smelting av snø, mindre snø, mer ising av beiter, m.m.

Dette fører til at reinen har endrede betingelser i sine beite- og leveområder. Beiter kan i økende grad bli utilgjengelige på grunn av is, skare, store snømengder m.m. Dette kan være en utfordring for dyrevelferden ved at reinen ikke får tilstrekkelig tilgang på beiter (mat).

I tillegg vil innmarksarealer som tidligere var snødekt nå ofte ligge tilgjengelige for reinen. Dette fører til store utfordringer for reindriften og økende grad av konflikter mellom reindrift og jordbruksnæringen. Utdriving og flytting av reinen bort fra slike områder, vil påvirke dyrevelferden gjennom økt stress, uro og energibruk.

Klimaendringenes negative innvirkning på tamreindriften vil være en økende utfordring fremover i tid. I denne sammenheng er det viktig at alternative beiter er tilgjengelig for reinen.

Rovvilt

Tap til rovvilt vil i gitte situasjoner kunne påvirke avl og flokkstruktur. Dette vil delvis avhenge av omfanget av tapet og hvilken art som er årsaken til tapet. Tap til rovvilt vil også kunne variere fra område til område, i noen reinbeitedistrikter er det forekomst av alle rovviltartene, mens det i andre distrikter ikke er det. Generelt vil dyrevelferden kunne ha betydning for omfanget av tap til rovvilt, og dyr som av ulike årsaker er svekket vil være mer utsatt for rovviltangrep enn sterke og friske dyr. Aktuelle og gjennomførbare forebyggende tiltak kan i tillegg til tilsyn, være økt bruk av elektronisk overvåking for å ha god oversikt og å kunne følge opp stressvarsler raskt. Det vil kunne være hensiktsmessig å få økt kunnskap om eventuelle andre effektive forebyggende tiltak for å forhindre rovvilttap i reindriften.

Utover dette er det viktig at en lykkes med effektive uttak av skadegjørere når det er gitt fellingstillatelser.

Med hilsen

Øyvind Gotehus (e.f.)
avdelingsdirektør

Jorunn Stubsjøen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

